

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Комітет з питань етики

РІШЕННЯ

від 31 березня 2026 року № 8 (210)

про внесення на розгляд

**Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти
подання про наявність у дисертації доктора філософських наук
Вергелеса Костянтина Миколайовича**

«Сутність та смисли людини в православ'ї: методологія філософсько-релігієзнавчого дослідження» фактів порушення вимог з питань текстових запозичень без посилання на джерело (академічного плагіату)

До Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі - Національне агентство) 27 травня 2025 року надійшла скарга Смірнова Олега Ювеналійовича щодо виявлення в захищеній 10 грудня 2018 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.43 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка дисертації Вергелеса Костянтина Миколайовича на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук «Сутність та смисли людини в православ'ї: методологія філософсько-релігієзнавчого дослідження» фактів академічного плагіату (№ 13-25-АД від 27.05.2025, далі — скарга).

Комітет з питань етики (далі — Комітет) своїм рішенням від 03 червня 2025 року № 22 (158) прийняв скаргу до розгляду.

Про прийняття Комітетом скарги до розгляду були поінформовані Вергелес К.М., а також Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Водночас копія скарги оприлюднена на сайті Національного агентства.

Перевірку викладених у скарзі відомостей здійснював уповноважений підрозділ секретаріату Національного агентства, який 28 січня 2026 року надав Голові Комітету Звіт перевірки відомостей щодо наявності в дисертації доктора філософських наук Вергелеса Костянтина Миколайовича «Сутність та смисли людини в православ'ї: методологія філософсько-релігієзнавчого дослідження» фактів академічного плагіату з результатами проведеного аналізу виявлених у дисертації за допомогою відповідного програмного забезпечення фрагментів збігів щодо неправомірного використання наукових текстів, ідей, розробок,

наукових результатів і матеріалів інших авторів без відповідного посилання (далі — матеріали перевірки).

Головою Комітету матеріали перевірки 29 січня 2026 року були передані на ознайомлення членів Комітету і 2 лютого 2026 року визначено доповідача за справою.

Доповідачем матеріали перевірки були проаналізовані та визнані достатніми для розгляду Комітетом скарги по суті.

Комітет за наслідками вивчення матеріалів перевірки, а також інформації, наданої доповідачем, дійшов висновку про наявність фактів порушення вимог з питань текстових запозичень без посилання на джерело (академічного плагіату) в дисертації доктора філософських наук Вергелеса Костянтина Миколайовича «Сутність та смисли людини в православ'ї: методологія філософсько-релігієзнавчого дослідження».

У дисертації Вергелеса К. М. за допомогою програмного забезпечення виявлено відтворення без належних посилань на джерела запозичення фрагментів таких наукових праць іншого авторства:

1. Васильєва І. В. Людина у релігійному вимірі: методологічні аспекти. Дис. ... д-ра філос. наук. Київ, 2010;
2. Гурська Л. В. Буття як філософсько-релігієзнавча проблема. Дис. ... канд. філос. наук. Київ, 2011;
3. Плужникова Н. Н. Радикальный конструктивизм как методология исследования культуры. Автореф. дис. канд. филос. наук : 09.00.13 — религиоведение, философская антропология, философия культуры. Волгоград, 2008. 26 с.;
4. Тришин А. Ф. Православие в духовной жизни российского общества (Социально-философский анализ) : Автореф. дис. ... д-ра филос. наук : 09.00.13: Москва, 2003. 298 с.;
5. Батанина Л. С. Самоидентификация личности в условиях культуры массового общества. Автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11 — социальная философия. Улан-Удэ, 2004;
6. Рожковский В. Б. Идея «умаления человека» в православной мысли: философско-религиоведческая реконструкция. Автореф. дис. ... д-ра филос. наук. : 09.00.14 — философия религии и религиоведение. Ростов-на-Дону, 2012. 42 с.;
7. Барабаш М. Н. Религиозное сознание православного населения в Ярославской и Костромской губерниях (вторая половина XIX — начало XX вв.). Автореф. дис. ... канд. ист. наук : 07.00.02 — Отечественная история. Ярославль, 2006. 28 с.;
8. Лагунов А. А. Социальные концепции русской религиозной философии в контексте современности : Автореф. дис. ... д-ра филос. наук : 09.00.11 — Социальная философия. Ставрополь, 2008. 40 с.;
9. Чеснова Е.Н. Современное состояние исследований феномена веры: степень научной разработанности проблемы и особенности типологизаций и

классификаций веры // Гуманитарные ведомости ТГПУ им. Л. Н. Толстого № 4, декабрь, 2012. С.44-56;

10. Православная антропология : Курс лекций / свящ. Андрей Лоргус. Москва: Граф-Пресс, 2003. Вып. 1. 2003. 216 с.;

11. Основы православной антропологии : учебник / прот. Вадим Леонов. 2-е изд., испр. и доп. москва : Изд-во московской патриархии русской православной церкви, 2016. 456 с.;

12. Макаров Д. И. Проблема человека в паламитском исихазме: историкофилософский анализ. Автореф. ... дис. д-ра филос. наук. : 09.00.03 – история философии. Екатеринбург, 2006. 44 с.

У дисертації Вергелеса К. М. встановлено наявність відтворення без змін (або з незначними змінами), зокрема у перекладі з російської мови, текстів інших авторів без посилання на автора (авторів). У тексті дисертації встановлено понад 350 фрагментів тексту обсягом від одного речення, які свідчать про використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів 12 інших авторів без відповідних посилань на автора та/або на джерело.

Викладені факти запозичень без посилання на джерело підпадають під визначення поняття академічного плагіату.

При оцінці матеріалів перевірки Комітет керується пунктом 21 Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, затвердженого рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 24 жовтня 2023 року, згідно з яким будь-які документи чи свідчення про наявність або відсутність у дисертації та/або наукових публікаціях, у яких висвітлені наукові результати дисертації, фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації не є вирішальними, не мають наперед визначеного значення для Комітету і враховуються в сукупності з іншими документами та матеріалами при прийнятті рішень відповідно до цього Порядку.

Згідно з частиною сьомою статті 28¹ Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня кандидата наук, доктора наук у разі встановлення відповідно до законодавства фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти здійснюється у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

Згідно з абзацами першим, четвертим пункту 40 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 (далі — Порядок №1197) у МОН розглядаються звернення щодо порушення вимог з питань текстових запозичень без посилання на джерело, академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації за поданням Національного агентства — безстроково.

Відповідно до пункту 38 Порядку № 1197, особа, якій за рішенням МОН

(МОНмолодьспорту, ВАК) видано диплом доктора (кандидата) наук, може бути позбавлена відповідного ступеня у разі виявлення порушень вимог нормативно-правових актів з питань атестації наукових кадрів, чинних на момент прийняття рішення МОН (МОНмолодьспортом, ВАК) про видачу відповідного диплома або затвердження рішення ради про присудження ступеня доктора філософії.

Згідно з абзацом другим частини шостої статті 6 Закону «Про вищу освіту» (в редакції, чинній на момент прийняття рішення МОН про видачу диплома) виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

Відповідно до пункту 9 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (в редакції, чинній на момент прийняття рішення МОН про видачу диплома, далі – Порядок № 567) дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку.

Відповідно до пункту 14 Порядку № 567 у разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту. Виявлення в дисертації, авторові якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело, є підставою для прийняття рішення про позбавлення його наукового ступеня.

При цьому згідно з частиною шостою статті 69 Закону України «Про вищу освіту» (в редакції, чинній на момент прийняття рішення МОН про видачу відповідного диплома Вергелесу К. М.) оприлюдненню (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та або відтворенню опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Частиною четвертою статті 42 Закону України «Про освіту» визначено, що порушенням академічної доброчесності вважається, зокрема, академічний плагіат — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Таким чином, наявність у дисертації «текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело», узгоджується із визначенням академічного плагіату, закріпленим частиною шостою статті 69 Закону України «Про вищу освіту», частиною четвертою статті 42 Закону України «Про освіту».

Згідно з частиною дев'ятою статті 19 Закону України «Про вищу освіту» Комітет з питань етики розглядає питання порушення академічної доброчесності і вносить відповідні подання до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

На підставі наведеного, відповідно до частини дев'ятої статті 19, частини шостої статті 69 Закону України «Про вищу освіту», частини четвертої статті 42 Закону України «Про освіту», частини сьомої статті 28¹ Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», пунктів 38—41 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, пунктів 21—22 Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (протокол № 16 (45) від 24 жовтня 2023 року, зі змінами), з урахуванням чинних на момент прийняття рішення МОН про видачу відповідного диплома абзацу другого частини шостої статті 6, частини шостої статті 69 Закону України «Про вищу освіту», пунктів 9, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, Комітет

ВИРІШИВ: внести на розгляд Національного агентства подання про наявність у дисертації доктора філософських наук Вергелеса Костянтина Миколайовича «Сутність та смисли людини в православ'ї: методологія філософсько-релігієзнавчого дослідження» фактів порушення вимог з питань текстових запозичень без посилання на джерело (академічного плагіату).

Голова Комітету

Артем АРТЮХОВ